

Észak- és dél-amerika természeti népei az i.e. I. évezredtől az i.sz. XVI. századig

INDIÁN-TÖRZSI MŰVÉSZET

Korszakai:

Preklasszikus kor
i.e. 3000 - i.sz.300
Omlékok kora

Klasszikus kor
300 – 900
Maja civilizáció

Posztklasszikus kor
900-1500
**Tolték és Azték
civilizáció**

AZ OMLÉK KULTÚRA

i.e. 1000 – i.sz. 300-ig

- Mexikói partvidék déli területén kialakult civilizáció – omlék – „kaucsuk népe”. Aztékok igázták le. Lépcsős piramisokat emeltek, vagy négyszöglete palotákat építettek.
- Papi elit kormányozta, nemesség támogatásával.
- Isteneik: - jaguáristen (esőisten), - kukorica isten, - halálisten
- Bevezetik a hatalmas tollas fejdíszeket, fülbevalók, nyakékek, színes függők viselését.

La Venta-i piramis és labdajátéktér, domborműves oltárok, sztélék.

La Ventai, bazaltból faragott

La Venta

La Venta

Omlék kultúra i.e. I. évezred

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

A MAYA KULTÚRA

i.sz. IV-X századig

Mexikóban és
Közép-
Amerikában
alakul ki,
elvándorolnak,
majd Yucatán
félszigeten
tűnnek fel.

TEPLOMPIRAMISOK

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

VÁROSRÉSZEK,
PALOTÁK,
PIRAMISOK.

Azonos építészeti alapelv:

Többlépcsős, teraszos fennsík
tetejére templompiramisok.

Vastag falak

Szűk belső helyiségek

Többnyire álboltozat található

Falfestmények véres harci
jeleneteket ábrázolnak

Építészetük legnagyobb remekei a templomok és paloták voltak.

Közülük a leghíresebbek [Palenque](#) városában találhatóak és a kései klasszikus korban (i. sz. 600-900) épültek.

A maja művészet a klasszikus korszakban (i. sz. 250-900) volt a legjelentősebb

TIKAL

Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

TIKAL

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

Palenque_Relief

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

ÉPÍTÉSZET

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

A legjobb állapotban fennmaradt építmények a Feliratok Temploma, a Palota és a Naptemplom. Ezeken jól megfigyelhetők a maja építészet jellegzetességei: a csipkézett párkányok, a díszített ajtófélfák, a lépcsősorok és az ún. maja boltív.

FESTÉSZETE

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

A maják legtöbbször emberalakokat, például előkelők és tisztségviselők életének jeleneteit ábrázolták, akik fényűző ruhát, színes tollfejdíszet és öltözéket viseltek az ünnepségeken.

Bonampak mural

Bonampak

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

A maja falfestmények közül nem sok maradt fenn. A leghíresebbek [Bonampakban](#) találhatóak, ezek harci jeleneteket, csata előtti szertartásokat, emberáldozatokat ábrázolnak.

Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

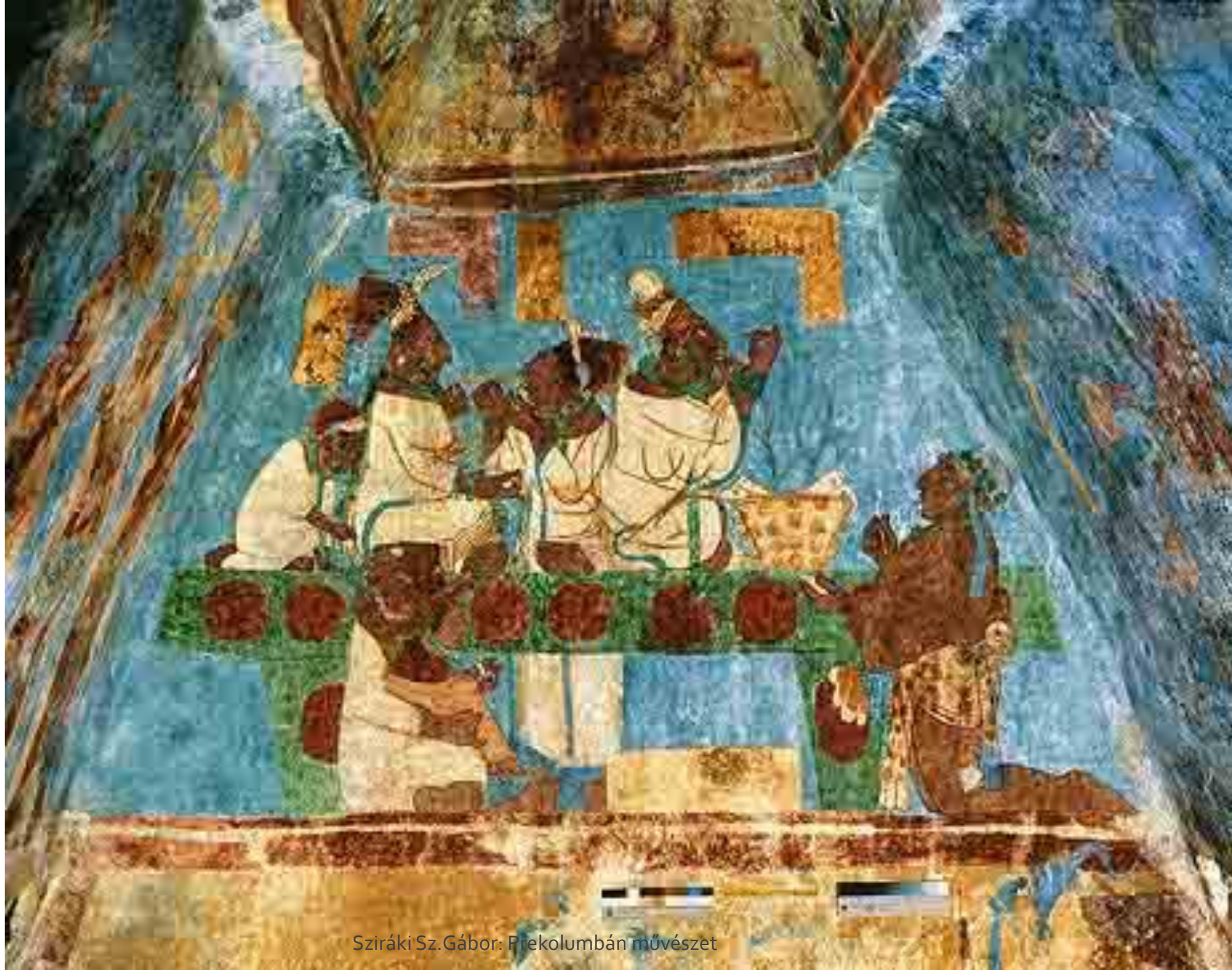
Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

Maya naptár

Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

Imlx

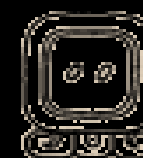
Ik'

Akb'al

K'an

Chikchan

Kimi

Manik'

Lamat

Muluk

Ok'

Chuwen

Eb'

B'en

Ix

Men

Kib'

Kab'an

Etz'nab'

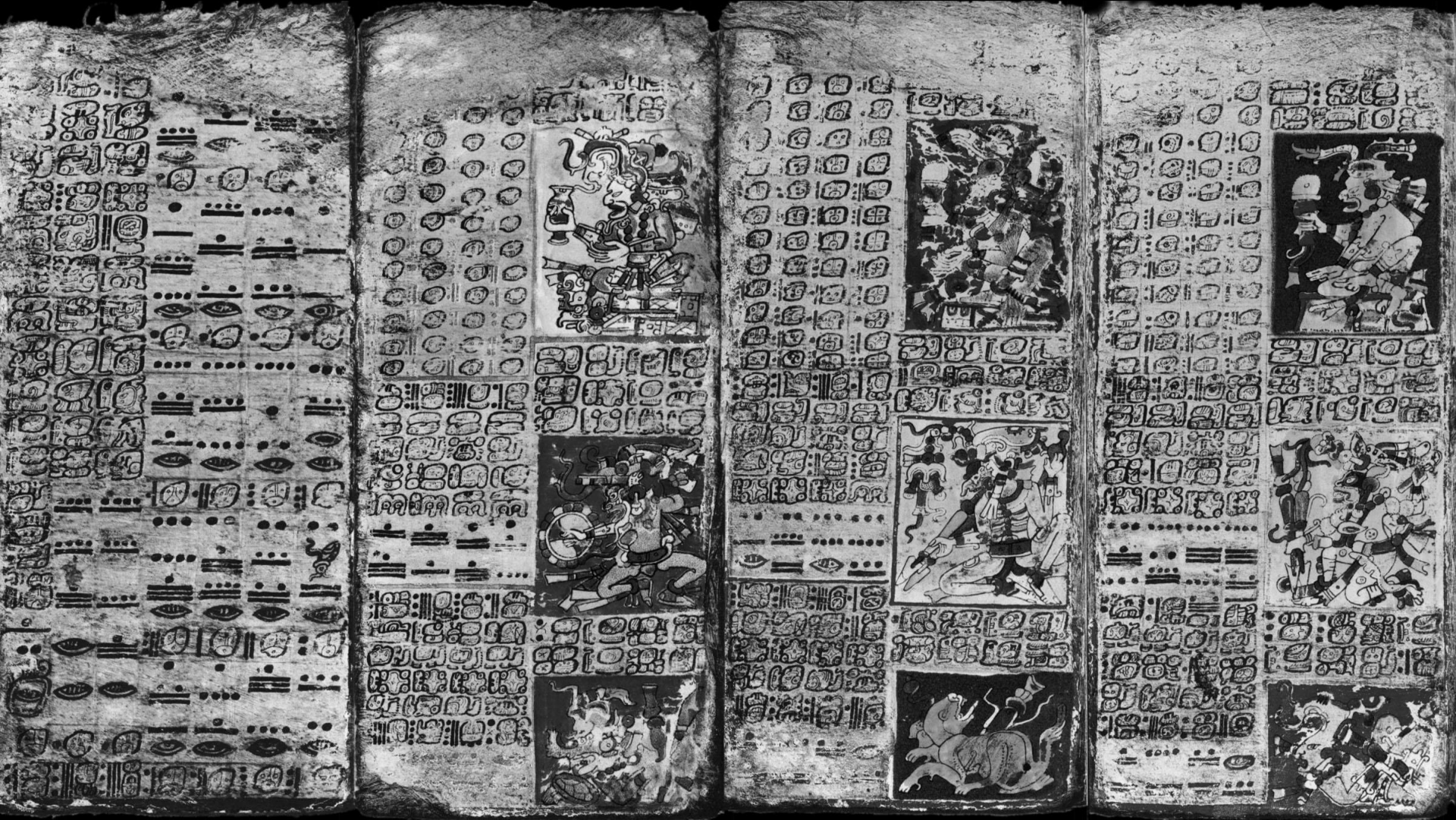
Kawak

Ajaw

Maya „írás”

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

TOLTÉK KULTÚRA

i.sz. IX.-XIII. sz.

*A toltékok
leszármazottai
alapították meg
évezredekkel
később a perui
inka birodalmat
és építették fel
Mexikó mágikus
központját
Teotihuacan, az
"Istenek városát"*

TOLTÉK KULTÚRA

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

Teotihuacan

Bevezető járat "szára" a látóhatár egy fontos pontjára mutat, Pleaidok néven ismert csillaghalmazra.

Ahogy a település növekedésnek indult, a lakók a szent barlangot is feldíszítették, végül egy hatalmas piramist építettek föléje. A piramis csúcsából a templomba vezető lépcsőknek ugyanolyan volt az elhelyezkedésük, min a barlang bevezető szakaszának. A templom is és a lépcsők is a Pleiaok felkelési pontjára mutattak. Így módon olvadt egyetlen, tökéletes harmóniába föld, piramis és templom.

Az I. század környékén Teotihuacan még nem volt más, csak egyszerű kis település. a lakói azonban már akkor észre kellett, hogy vegyék az itt található négyüregű lávabarlang figyelemre méltó elhelyezkedését.

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

TOLTÉK TÁRSADALOM:

Történészek szerint a toltékok vérengző, militarista társadalmat alakítottak ki és az ő idejükben váltak tömegessé az emberáldozat-bemutatók.

A labdajátéktérnél láthattunk például egy porondot, ahol az áldozatok koponyáját tették közszemlére. Náluk is volt Sas és Jaguár lovagi rend – a jaguár kőből faragott alakját még láthatjuk is a főpiramis egyik falán.

Szirák Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

TULA

Tulában találhatóak a kb. 5 méter magas, harcosokat ábrázoló tolték szobrok:

Atlante-k

a négy közül egy másolat, az eredetit a Mexikóvárosi Antropológiai Múzeumban állították ki.

Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

Két kisebb piramis, egy palota, egy labdajátéktér és még néhány falom – ennyi maradt a toltékok 16 km²-en elterülő fővárosából, ahol i.sz. 900-1150-es virágkorában 35 ezer ember élt.

A városnak akkor széles utcái, mesterséges teraszai, szennyvízcsatorna-rendszere és még a Tula folyó felett ívelő hídjai is voltak.

AZTÉKOK

XII-XVI. SZÁZAD

A Kolombusz előtt a mai Mexikó területén az Azték Birodalom állt, központjában a 100 ezer lakost számláló Tenochtitlannal. Az azték eredetileg nomád nép volt, állandó mozgásban élt a vidéken. A legenda szerint egy vallási vezető úgy nyilatkozott, hogy ott kell gyökeret verniük, ahol egy fügekaktuszon sas ül és egy kígyóval küzd. Így telepedtek le a mai Mexikó területén.

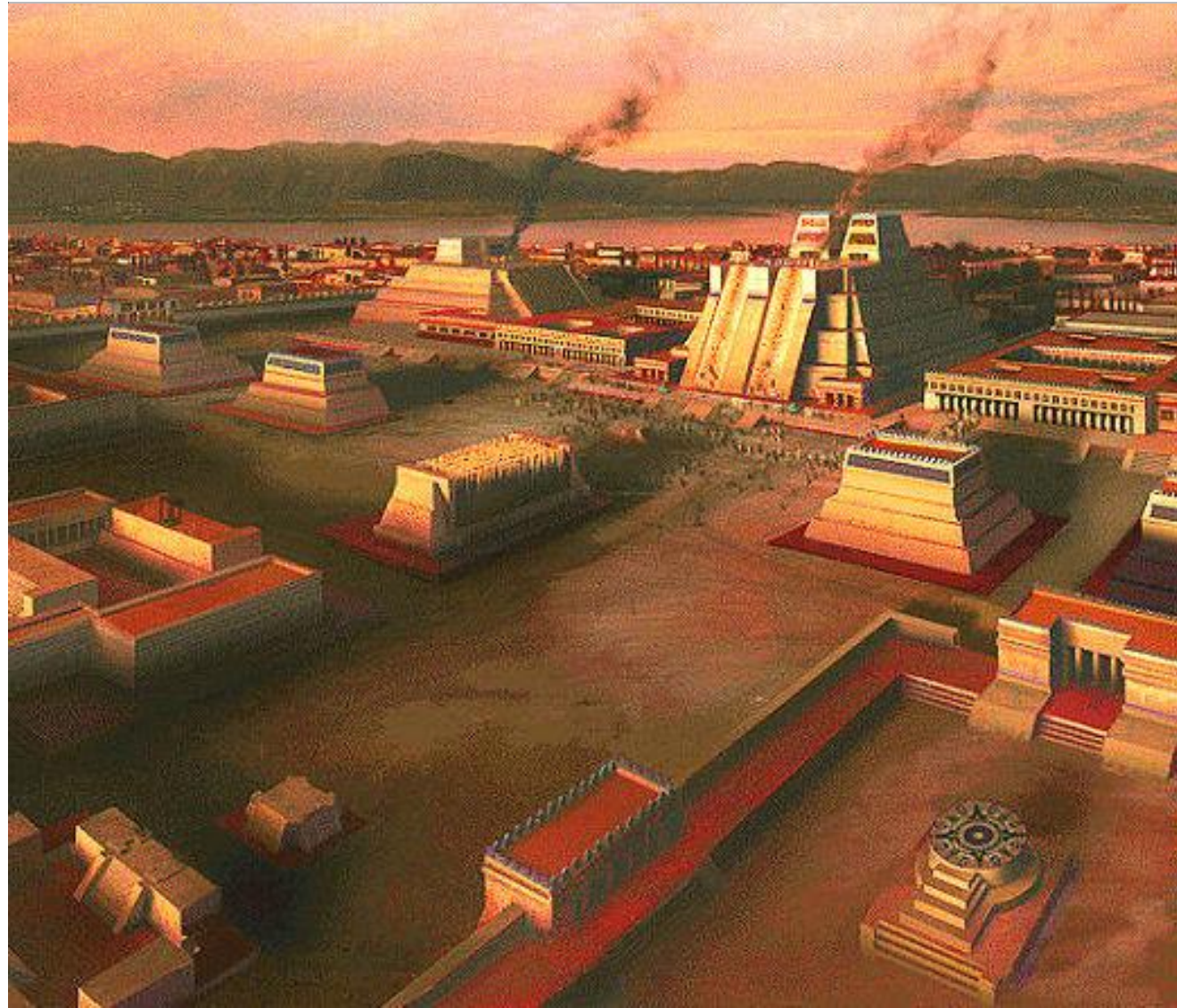
FŐVÁROSUK

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

TENOCHTITLAN

XIII. sz.-ban már lakott

Húsznál több piramissal

TENOCHTITLAN

Tlaltecuhтли, az azték földisten

Coatlicue földistennő

Az istenek többségét antropomorf lénynek képzeltek, csak egyiket-másikat ábrázolták ophiomorf (kígyószerű) és teriomorf (földszerű) vonásokkal.

Az azték mitológiából széleskörűen merített a képzőművészet és az irodalom.

A főbb istenek tiszteletére számos templomot emeltek.

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

AZTÉK HARCOS

A harcos tollas ruházata az aztékok és más közép-amerikai népek eredetmítoszára utal, ők a Szárnyas kígyó leszármazottainak vagy teremtményeinek vallották magukat.

A Szárnyas kígyó az a bölcs, aki képes egyesíteni magában a két pólust, összehangolva tudását és tetteit.

Az azték harcosok legjobbjai különböző

„lovagrendekhez” tartoztak.

Ezek egyikének volt a szimbóluma a sas, míg mások a jaguár rendjéhez tartoztak, és ennek megfelelő volt a ruházatuk is.

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

AZTÉK NAPTÁR

Az [azték naptár](#) időszámítási alapja a napév.

4 darab 13-as csoport teszi ki 52 [évet](#), amelyet nagyobb századnak neveznek, ezután beiktatnak 13 [napot](#).

365,2403 NAP

A [csillagászati](#) érték 365,242198 napos.

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

NAPTÁR- KŐ

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbán művészet

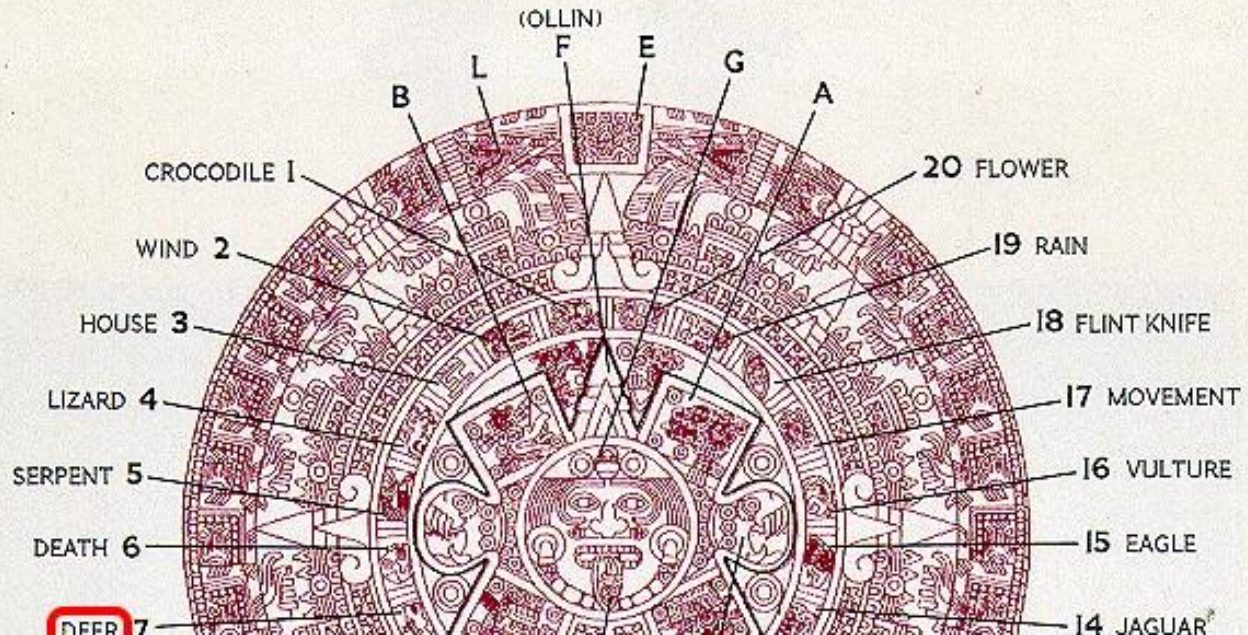
**Azték
Naptár-kőt
a Sierra
Madre
hegység
déli részén
találták
meg.**

NAPTÁR- KŐ

Az azték
Naptár-kőt
nyolc /8/
egymást
követő kör
alkotja,
amelyek
„háromdimenz
iós jellegűek” a
központi és
első körhöz

Sziráki Sz.Gábor: Prekolumbani művészet

NAPTÁR- KŐ

a 4, 2 méter magas és mintegy 17 tonna súlyú eredeti Naptárkő, szimbólumokkal, jelképekkel, világegyetemi lények koponya alkatának domborműveivel, jelképekben kódolt isteni üzenetek sokasságával van díszítve.

Sziráki Sz. Gábor: Prekolumbán művészet

CALENDARIO AZTECA O PIEDRA DEL SOL.

EN EL MES DE ENERO DEL AÑO DE 1790
SE PRACTICÓ LA INTELIGENCIA PARA EL NUEVO
EMPLAZAMIENTO DE LA PLAZA ANTERIOR A ESTA CATEDRAL
POR DESCOMENTO ESTE MONUMENTO Y CONSERVADO

TÖRZSI TÁRSADALMAK:

- A civilizációtól érintetlen kulturális fokozatokat képviselnek.
- Húzóállattal ekés földműveléssel e társadalmakban nem találkozunk.
- Építészetben nem ismerik az igazi boltozatot.
- Hiányzik a kerék.
- Az írás nem általános kommunikációs eszköz.
- E társadalmak osztálynélkülinek tekinthetők (státus- és rangkülönbségek)
- A művészet mindig valamilyen gyakorlati funkció szolgálatában áll.
- Kiemelkedők a mágikus-vallási feladatokat ellátó alkotások.
- Az alkotások védő- és varázsfigurák, bajelhárító szerepet töltenek be.
- A plasztikus alkotásokon a frontális elv érvényesül.
- Mozgás ábrázolása csak elvétve bukkan fel.
- Szigorú szimmetria érvényesül az alkotásokon.
- Az alakok a legnagyobb felületet kitöltve kerülnek a domborművekre.
- Az alakok eltérő nagysága a társadalmi különbségek kifejezésére szolgál.